

**Onderwerp**

Flevolandse Energieagenda

Registratienummer

2068977

Datum

9 mei 2017

Auteur

ir G.J. ten Napel

Afdeling/Bureau

RE

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Lodders, J.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Kern mededeling:

Tijdens de integrale commissiebehandeling van de perspectievennota is Gedeputeerde Staten opgeroepen meer haast te maken met de Energieagenda. Dit naar aanleiding van het opnemen van een PM-post en dat deze in november van dit jaar wordt ingevuld.

In deze mededeling wordt aangegeven:

- Welke stappen al gezet zijn (o.a. de opdrachtbrieven);
- Met wie de komende tijd verdere stappen gemaakt worden (langs de verschillende lijnen);
- Op welke wijze tot een gezamenlijke programmering wordt gekomen (inzet van middelen).

Mededeling:**Wat er is gedaan****Atelierweek**

De Statencommissie Duurzaamheid is in februari geïnformeerd over de uitkomsten van de atelierweek Energie. De door de leden van de commissie tijdens de 'tafeltjessessies' gemaakte opmerkingen en gegeven aanwijzingen zijn meegenomen in het verdere proces. Nadat de planning voor het komende jaar werd toegelicht, is ingestemd met de voorgestelde gang van zaken.

Strategische opgave Duurzame Energie

In het Strategische opgave Duurzame Energie in de concept Omgevingsvisie Flevoland is de koers aangegeven voor de transitie naar een duurzame energiehuishouding in Flevoland.

De in de visie opgenomen ambitie voor de lange termijn is geconcretiseerd in een koers bestaande uit drie lijnen:

- Energie neutrale steden en dorpen (verder onderverdeeld in bestaande bouw, nieuwbouw en bedrijven);
- Ruimte voor energie;
- Het goede voorbeeld.

Opdrachtbrieven

De bestuurders¹ van de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde, het waterschap Zuiderzeeland, de Natuur en Milieu Federatie Flevoland, de netwerkbeheerder Alliander, de woningcorporatie Oost Flevoland Woondiensten, VNO/NCW, WUR, de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek en de provincie Flevoland hebben uitgesproken het eens te zijn met de koers voor de energietransitie. De lijnen vinden weerklank in het gebied. Door de partners (ambtelijk) zijn deze lijnen in vier opdrachtbrieven uitgewerkt. Bestuurders hebben vervolgens opdracht gegeven deze verder uit te werken tot de Flevolandse Energieagenda.

Zon

Het spoor "Oogsten in het landelijk gebied" wordt ingevuld met het maken van beleid voor het plaatsen van grootschalige zonneparken in het buitengebied. Hiervoor is vooruitlopend op de vaststelling van de Omgevingsvisie - en daarna de

¹ In de ambtelijke groep zijn ook HVC en DE-on vertegenwoordigd.



Energieagenda - een project gestart. De Startnotitie "Zon in het landelijk gebied" is door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Waar wordt aan gewerkt

Eerste opzet Flevolandse Energieagenda

In feite vormen de opdrachtbrieven, inclusief die voor Governance en de startnotitie Zon, samen de eerste versie van de Flevolandse Energieagenda. Hierin wordt vastgelegd wat de onderwerpen zijn die worden opgepakt, welke activiteiten daar voor worden gestart, wie dat doen, hoe we de governance vormgeven en met welke middelen.

Deal regionale energiestrategieën

De Flevolandse Energieagenda is niet alleen de invulling van de Omgevingsvisie maar ook van de Regionale Energiestrategie. Flevoland is een koploperregio in de Deal Regionale Energiestrategieën. Alle regionale en provinciale energiestrategieën dragen straks bij aan een nationale aanpak. Die nationale aanpak is meer dan de optelsom van de regionale/provinciale strategieën.

Wat nog te doen

Programmeren en organiseren

Parrallel aan de ontwikkeling van de Energieagenda vindt in de derde fase van de Omgevingsvisie Flevoland de beleidsmatige programmering plaats, zoals wettelijk vereist vanuit de Omgevingswet. Deze wordt gevoed vanuit het proces van de Energieagenda.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Opdrachtbrieven	2071434	Ja



Bijlage 3a: Opdrachtbrief bestaande woningen



Opdrachtbrief: Bestaande woningen

- **UITGANGSPUNTEN & PRINCIPES:**
 - Iedere Flevolandse woningeigenaar krijgt/heeft een handelingsperspectief
 - *Trias energetica* in principe als basis
 - Iedere woningeigenaar weet welke maatregelen nodig zijn om te komen tot een energieneutrale woning of meerdere labelsprongen.
 - Zonder schokken (aansluiten op eigen tempo) / stapsgewijs / maatwerk / lange termijn perspectief
 - Opgave moet tot meer werkgelegenheid in Flevoland leiden
 - Wijkniveau is het meest optimale schaalniveau



OMGEVINGSVISIE
FLEVOLAND STRAKS



Opdrachtbrief: Bestaande woningen

- | | | |
|---|---|--|
| <ul style="list-style-type: none">• OPGAVE<ul style="list-style-type: none">▫ Alle woningen in 2035 energieneutraal; bestaand en nieuw▫ Woningen hebben geen aardgasaansluiting meer in 2050▫ Verlagen van de woonlasten en verhogen van het wooncomfort | <ul style="list-style-type: none">• AANPAK<ul style="list-style-type: none">▫ Vraag en aanbod met elkaar matchen, Ketentontwikkeling▫ Financiering▫ Productie hernieuwbare energie waar mogelijk▫ Alternatieve warmtelevering▫ Zon op daken▫ Aansluiten bij natuurlijke investeringsmomenten (groot onderhoud, vervanging kabels/leidingen, verhuizing)▫ Wet- en regelgeving voor energie neutrale nieuwbouw▫ Regionale campagne, o.a. op basis van Motivaction onderzoek | <ul style="list-style-type: none">• WIE<ul style="list-style-type: none">▫ Gemeenten▫ Woningcorporaties▫ VVE's▫ Bouwsector▫ Ontwikkelaars▫ Ontwerpers▫ Onderwijs▫ Provincie▫ NMFF▫ Makelaars▫ Netbeheerders▫ Energiebedrijven▫ Banken en hypotheekadviseurs |
|---|---|--|



OMGEVINGSVISIE
FLEVOLAND STRAKS



Opdrachtbrief: Bestaande woningen

× QUICK WINS:

- ⊖ Meekoppelen met andere opgaven, zoals asbestsanering, groot onderhoud, vervanging gasnet, etc
- ⊖ Samenwerking in de Flevolandse bouwketen stimuleren
- ⊖ Energieneutrale concepten of energiebesparende renovaties van woningcorporaties ook beschikbaar maken voor particulieren

× INTERVENTIES:

- ⊖ Gecentreerd aanbod van de diensten van, liefst, lokale bedrijven en energiecoöperaties
- ⊖ Regionale (voorlichtings)campagne: het waarom en hoe.
- ⊖ Vastgestelde gemeentelijke warmteplannen
- ⊖ Potentiekaart (waar zit het meeste besparingspotentieel) / Lange-termijn routekaart
- ⊖ Financiële arrangementen voor verschillende doelgroepen
- ⊖ Lobbyen, regelgeving Rijk (stok achter de deur)
- ⊖ Op basis van wijkaanpak

Bijlage 3b: Nieuwbouw





Opdrachtbrief 'Nieuwbouw'

» OPGAVE

- Alle nieuwbouw(wijken) vanaf morgen zonder aardgasaansluiting

» AMBITIE

- Alle woningen energieneutraal in 2035
- Voorkomen van desinvesteringen in infrastructuur, installatietechniek, opwek en gebouwen

» DOEL EN RESULTAAT

- Convenant, ondertekend door alle gemeenten, waarin wordt vastgelegd dat alle nieuwbouwprojecten zonder aardgasleiding worden aangelegd
- Comfortabel en toekomstgericht
- Geen concurrentie op woningmarkt tussen en binnen gemeenten
- Geen keuze voor 'all electric' of andere vorm van duurzame opwek, zoals aansluiten op een warmtenet, biogas, et cetera.







Opdrachtbrief 'Nieuwbouw'

» UITGANGSPUNTEN EN PRINCIPES

- Ontwikkelen nieuwe woningenvraag: stellen van nieuwe norm
- Aanpak op het niveau van wijken
- Ketenontwikkeling – t.b.v. zowel projectmatige bouw (ontwikkelaars) en individuele bouw (particuliere woningeigenaren/kopers)

» BEHAPBARE BROKKEN IN OMVANG EN TIJD

- Convenant gericht op energie (er spelen bij bouw meer thema's, zoals grondstoffengebruik)

» STAKEHOLDERS

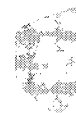
- Ondertekenaars:
 - Gemeenten
- Aanjagers:
 - Gemeenten
 - Provincie
 - NMFF
- Meeweters/-denkers:
 - Bouwsector
 - Netbeheerder
 - Woningbouwcorporaties





Opdrachtbrief 'Nieuwbouw'

- INITIATIEVEN
 - ▢ Interventie: convenant dat nieuwbouw aardgasloos wordt aangelegd.
- NA ONDERTEKENING
 - ▢ Campagnes gericht op :
 - ▢ Bouwketen: masterclasses productontwikkeling
 - ▢ Kopers: voorlichting over de waarde van een toekomstbestendig huis



Bijlage 3c: Bedrijven

Opdrachtbrief 'Bedrijven'

OPGAVE	AMBITIE
■ Energietransitie is een economische kans voor Flevoland waarbij nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid ontstaat. ■ Afnemers van diensten en producten vragen om duurzame productie. ■ Steeds meer bedrijven zien in dat duurzaamheid belangrijk is voor toekomstige afzet. ■ Met relatief weinig partijen zijn grote stappen te zetten. ■ Bedrijven en instellingen zijn zich nog niet bewust welke energiemaatregelen mogelijk en rendabel zijn en wat deze opleveren. ■ Veel bedrijven en instellingen zijn zich niet bewust van de eisen die de wet milieubeheer stelt. ■ We moeten bedrijven helpen / motiveren om met verduurzaming aan de slag te gaan.	■ In 2020 voldoen bedrijven en instellingen die vallen onder de wet milieubeheer aan de daarin gestelde eisen. ■ Alle direct uitvoerbare maatregelen zijn uitgevoerd. ■ Voor alle niet direct uitvoerbare maatregelen is een realisatietermijn vastgelegd. ■ In 2035 is de energievoorziening van de gebouwen van alle bedrijven en instellingen ten minste CO2-neutraal. ■ In 2050 is de totale energievoorziening van alle bedrijven en instellingen ten minste CO2-neutraal.

OMGEVINGSVISIE
FLEVOLANDSTRAKS

Opdrachtbrief 'Bedrijven'

DOEL EN RESULTAAT	UITGANGSPUNTEN EN PRINCIPES
■ Bedrijven en instellingen nemen zelf initiatieven voor verduurzaming van het vastgoed en het productieproces. ■ Duidelijke kaders voor de wet milieubeheer zodat bedrijven deze kunnen toepassen. ■ Uitvoeringsprogramma opstellen met alle betrokken partners (ketenontwikkeling). ■ Binnen het uitvoeringsprogramma worden concrete doelen gesteld over: ■ Energiebesparing ■ Aanpak en tijdlijn ■ Budget en deelnemende partijen ■ Andere punten waar het uitvoeringsprogramma op ingaat zijn o.a. innovatie en werkgelegenheid.	■ Gebiedsgerichte en branchegerichte aanpak gemaakt met en voor de bedrijven en instellingen. ■ Eerst inspireren en motiveren, daarna handhaven ■ Uitvoeren wettelijke regels (Activiteitenbesluit, EED) ■ Benutten van natuurlijke momenten voor investeringen ■ Financieringsmogelijkheden voor concrete producten ■ Uitwisseling van energie en grondstofstromen op bedrijventerreinniveau

OMGEVINGSVISIE
FLEVOLANDSTRAKS



Opdrachtbrief 'Bedrijven'

- ✓ INITIATIEVEN
- ▬ Zon op bedrijfsdaken
- ▬ Aansluiten bij bestaande gemeentelijke activiteiten
- ▬ Aansluiten bij OFGV en DE-on activiteiten



Bijlage 3d: Goed voorbeeld



Goed voorbeeld

OPGAVE	AANPAK	WIE
- Flevolandse overheden werken toe naar CO₂ neutraliteit - Energieopwekking en besparing op en nabij de regionale infrastructuur	- Voetafdruk bepalen - Stappenplan om deze terug te dringen - Begin snel met bij laaghangend fruit - Energie-neutraal maken van vastgoed - Eigen kantoorgebouwen - Technische installaties, gemalen, zuiveringsinstallaties etc. (Maatschappelijk) vastgoed - Gasloos - Energiezuinige weg-inrichting en GWW - Ruimte bieden voor energieopwekking en opladen - Zonne-energie - Sneladers - Participeren in wind - Regionale (Personele) unies sluiten; zon, mobiliteit etc. - Launching customer circulair bouwen en beheren	- Waterschap Zuiderzeeland - Gemeenten - Provincie - Rijksvastgoedbedrijf - Rijkswaterstaat

